

V zadnjem članku z naslovom *RED Spatial Database N*. Šegvić predstavi bazo podatkov projekta, ki je zunanjim uporabnikom dostopna prek spletne povezave (<http://red.iarh.hr/>) in prinaša osnovne informacije o posamezni lončarski delavnici.

Zbornik prinaša trenutno najcelovitejši pregled keramične produkcije in z njo povezane ekonomije na območju Liburnije in kasnejše rimske province Dalmacije med poznohelenističnim in rimskim imperialnim obdobjem.

Gre za izrazito interdisciplinarno delo, pri katerem kaže poleg vsebine pohvaliti bogato fotografsko dokumentacijo keramičnega gradiva, ki bo keramologom služila kot neprecenljiv vir informacij o vrstah in oblikah posodja iz predstavljenih lončarskih delavnic.

Tina BERDEN

Tamás Bezczyk (ur.): *Amphora research in Castrum Villa on Brijuni Island*. Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse. Denkschriften, 509. Band, Archäologische Forschungen, Band 29, Austrian Academy of Sciences Press, Wien 2019. ISBN 978-3-7001-7972-6. 237 strani.

Eden vodilnih evropskih raziskovalcev amfor Tamás Bezczyk skupaj z osmimi soavtorji (Piero Berni Millet, Michel Bonifay, Claudio Capelli, Horacio González Cesteros, Sándor Józsa, Martino La Torre, Alexander Schobert, György Szakmány) v svojem najnovjšem delu prinaša primarno objavo amfor iz vile Kastrum na Brionih, ki jih hrani arheološka zbirka Nacionalnega parka Brioni. Gre za vilo rustiko, ki je bila del latifundijskih posesti družine Lakanijev. Po letu 78 je prešla v okvir cesarskih posesti in v 4. stoletju verjetno pod neposredni nadzor milanskega vikarija. V 5. st. so jo obdali z obzidjem, znotraj katerega se je razvila strnjena civilna naselbina ali vojaška utrdba. Monografija je razdeljena na štiri tematske sklope.

Prvi sklop je posvečen bližnji fažanski lončarski delavnici ter arheološkim ostankom brionskih vil in zgodnje-krščanskih cerkva.

V prvem poglavju Bezczyk najprej predstavi strnjen zgodovinski pregled rimske okupacije istrskega polotoka in razvoja oljkarstva na tem območju. V drugem delu prispevka se posveča fažanski lončarski delavnici, obravnava njene izdelke, lastnike, žige, proizvodno zmogljivost in distribucijo izdelkov.

Skupaj z La Torrejem v naslednjem poglavju predstavljata tri arheološko raziskane brionske vile, tj. v Verigah, v Kolcih in Kastrum.

V zadnjem poglavju prvega sklopa monografije Schobert obravnava brionske zgodnjekrščanske cerkve (cerkev sv. Marije in sv. Petra ter domnevni cerkvi v Kastrumu in v zalivu Verige) ter problematiko lokacije škofovske rezidence.

Drugi, osrednji del monografije je posvečen amforam.

Bezczyk se v prvem prispevku ukvarja z lokalnimi istrskimi in uvoženimi italskimi amforami. Ugotavlja, da so istrsko oljčno olje začeli proizvajati že v poznorepublikanskem obdobju. V poznem hadrijanskem obdobju se je proizvodnja skrčila, manjkajoče količine oljčnega olja so nadomeščali z oljem iz Betike in Afrike, vendar so proizvodnjo, sicer v zmanjšanem obsegu, nadaljevali še

po 3. stoletju. Vino so ves čas uvažali večinoma iz Italije, kasneje so razvili tudi lokalno proizvodnjo.

Sledi prispevek González Cesterosa in Bernija Milleta, ki najprej predstavita pregled problematike uvoza španskih amfor na jadransko območje in izpostavita težavnost razlikovanja med amforami iz Betike in Luzitanije. V drugem delu se posvečata amforam iz vile Kastrum. Maloštevilnost španskih amfor povezujeta z lokalno proizvodnjo oljčnega olja in ribjih omak. Ugotavljata, da lahko uvoz oljčnega olja iz Betike v 2. in 3. st. povezujemo predvsem z zatonom istrske proizvodnje in da so v 4. st. in prvi polovici 5. st. prebivalci vile uvažali predvsem luzitanske ribje omake.

V prispevku o vzhodnomediterskih amforah se González Cesteros v prvem delu posveča problematiki uvoza teh amfor na območje severnega Jadrana med poznorepublikanskim in poznoantičnim obdobjem. V drugem delu se ukvarja z analizo amfor iz vile Kastrum. Ugotavlja, da so kljub prevladi lokalnih pridelkov v zgodnjem in srednjem cesarskem obdobju prebivalci vile uvažali tudi vzhodnomediterske pridelke iz različnih regij in da se je v poznoantičnem obdobju uvoz močno povečal, verjetno v povezavi s spremembo namembnosti posesti iz vile rustike v civilno naselbino ali vojaško utrdbo.

Bonifay in Capelli v svojem prispevku ugotavljata, da so iz afriških provinc med sredino 2. in koncem 3. st. zaradi zmanjšanja lokalne pridelave uvažali predvsem oljčno olje. Med prvo polovico 5. in prvo polovico 6. st. so množično uvažali afriške pridelke in keramiko, med sredino 6. in poznim 7. st. pa nabor pridelkov, ki morda kaže na status Kastruma kot bizantinske vojaške postojanke.

Sledijo še katalog žigov in napisov ter katalog in fotografije zbruskov kastrumskih amfor.

Tretji sklop monografije je posvečen epigrafiki.

Berni Millet se v prvem prispevku posveča koledarskemu grafitu *ante cocturam* na amfori oblike Dressel 20 iz vile Kastrum in razpravlja o proizvodnji tovrstnih amfor.

Isti avtor v drugem prispevku podaja posodobljeni katalog žigov na tegulah, imbreksih in dolijih iz vil Kastrum, Verige in Kolci, bazilike Val Madona, Pule in z neznanih najdišč.

V četrtem delu monografije, posvečenem mikropetrografiji, Szakmány in Józsa predstavljata rezultate arheometričnih analiz zbruskov fažanskih amfor oblike Dressel 6b iz vile Kastrum. Ugotavljata, da tovrstnih amfor primarno niso izdelovali iz *terre rosse* (kot so predvidevali v preteklosti), ampak iz fliša, ki so ga v Fažano transportirali iz enega od zalivov med Trstom in Umagom.

Zaključni del monografije sestavljajo še povzetka v angleščini in hrvaščini izpod peresa Bezczykja ter dodatek s fotografijami žigov na fažanskih amforah.

Gre za široko zastavljeno delo, ki se v svojem jedru posveča problematiki uvoza amfor na območje severnega Jadrana med poznorepublikanskim in poznoantičnim obdobjem. Kljub izgubi in/ali uničenju večine originalne izkopavalne dokumentacije ter nedostopnosti datacijsko boljše oprijemljivih fine namizne keramike in stekla so avtorji ustvarili delo, ki v marsičem presega vsebino, ki jo obeta naslov, in bo raziskovalcem služilo kot pomemben referenčni vir za študije amfor in trgovskih poti na tem območju Sredozemlja.

Tina BERDEN